

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Tomáše Kocourka a soudkyň Evy Šonkové a Sylvy Šiškeové v právní věci žalobkyně: **Bc. M. Š.**, zast. JUDr. Marošem Matiaškem, LL.M., advokátem, se sídlem Mánesova 1175/48, Praha 2, proti žalovanému: **Úřad městské části Praha 9**, se sídlem Sokolovská 14/324, Praha 9, na ochranu před nezákonným zásahem žalovaného, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti výroku I. rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 15. 3. 2024, č. j. 6 A 126/2023-53,

t a k t o :

Věc **se postupuje** rozšířenému senátu Nejvyššího správního soudu.

O d ů v o d n ě n í :

I. Přehled dosavadního řízení

[1] Žalovaný zařadil dne 5. 12. 2022 syna žalobkyně T. (v té době ve věku cca 5 měsíců) do evidence ohrožených dětí (dále jen „evidence“) podle § 54 písm. a) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen „ZSPOD“). To, jaké dítě lze považovat za ohrožené, je vymezeno v § 6 tohoto zákona.

[2] Žalobkyně se proti zařazení a vedení T. v této evidenci bránila zásahovou žalobou podanou k Městskému soudu v Praze (dále jen „městský soud“). Požadovala, aby městský soud rozhodl, že se žalovaný dopustil zařazením T. do evidence nezákonného zásahu, a dále aby žalovanému zakázal v nezákonném zásahu pokračovat a nařídil mu vyřadit T. z evidence.

[3] Městský soud žalobu ve vztahu k výše vymezenému zásahu věcně projednal a výrokem I. svého rozsudku ji v tomto rozsahu zamítl. V době, kdy o žalobě rozhodl, byl T. stále veden v evidenci. Vyšel z toho, že žalovaný odůvodnil zařazení T. do evidence tím, že žalobkyně trpí X, s níž se neléčí, hospitalizaci v psychiatrické nemocnici předčasně ukončila a přítomnost jiné osoby bere jako ohrožení. Informace o X je sporná, žalobkyně tvrdí, že ji žalovanému nikdy nesdělila. Žalovaný však přesto podle městského soudu vycházel z dostatečně zjištěného skutkového stavu, tj. z nedávné hospitalizace žalobkyně

v psychiatrické nemocnici ukončené předčasným propuštěním na její vlastní žádost, podezření psychiatrické nemocnice na zanedbání péče o T. a podnětu otce T., jenž popsal její nestandardní chování a neadekvátní péči o T. bezprostředně před hospitalizací. Tyto skutečnosti dal žalovaný do souvislosti s tím, že o T. pečuje po propuštění z psychiatrické nemocnice výlučně žalobkyně (vztah rodičů se rozpadl a otec se z domácnosti odstěhoval). T. je na ni pro svůj nízký věk zcela odkázán. Tyto faktory mohou být příčinou nepříznivého vývoje T., přičemž některé z nich (T. nízký věk a jeho odkázanost na výlučnou péči žalobkyně) nejsou pouze jednorázového charakteru. Tato úvaha nevybočuje z mezí správního uvážení.

[4] Dále městský soud poukázal na to, že ve dnech 3. 1. 2023, 3. 7. 2023 a 3. 1. 2024 žalovaný opakovaně vyhodnocoval T. situaci coby ohroženého dítěte. Přitom identifikoval další rizikové faktory: nepravidelnost kontaktu T. s otcem a konfliktní vztahy mezi oběma rodiči. Žalovaný také zjistil, že žalobkyně má Y, s otcem T. komunikuje nepřiměřeně emotivně, vyjadřuje se silně nenávisťně a verbálně jej inzultuje. Žalovaný zohlednil také námitku násilnického chování otce T. k žalobkyni. Ve spojení s výše zmíněnými skutečnostmi žalovaný podle městského soudu správně posoudil, že důvody pro vedení T. v evidenci podle § 6 ZSPOD trvají.

[5] Městský soud se ztotožnil s žalobkyní, že žalovaný jí nemůže uložit, aby spolupracovala se zdravotnickým zařízením. To však samo o sobě neznamená, že zařazení T. do evidence je nezákonné. Neznalost podrobností o zdravotním stavu žalobkyně nebyla jediným faktorem, který určoval postup žalovaného. Byť žalovaný nezískal podrobné informace o zdravotním stavu žalobkyně, zjistil skutkový stav v dostatečné míře.

[6] Proti rozsudku městského soudu podala žalobkyně kasační stížnost, jejíž důvody podřadila pod § 103 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). Její argumentace však není v této chvíli důležitá, neboť logicky směřuje proti závěrům meritorního posouzení věci městským soudem.

II. Důvod pro postoupení věci rozšířenému senátu

[7] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil zákonné náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že byla podána včas, osobou oprávněnou, proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná, a stěžovatelka je v souladu s § 105 odst. 2 s. ř. s. zastoupena advokátem.

[8] Druhý senát Nejvyššího správního soudu při předběžném projednání věci dospěl k právnímu názoru, který je odlišný od názoru již vyjádřeného v rozhodnutí Nejvyššího správního soudu a od něhož se hodlá odklonit. Druhý senát proto shledal, že jsou dány důvody pro postoupení věci rozšířenému senátu podle § 17 odst. 1 s. ř. s.

[9] Druhý senát má za to, že rodič dítěte zařazeného do evidence ohrožených dětí podle § 54 písm. a) ZSPOD je přímo dotčen (zkrácen) na svých právech, a tedy aktivně legitimován k podání žaloby na ochranu před tímto zásahem. V tomto ohledu se tedy ztotožňuje s implicitním závěrem městského soudu, jenž žalobu věcně projednal.

pokračování

[10] Tento názor je však v rozporu s rozsudkem NSS ze dne 10. 12. 2024, č. j. 1 Ads 161/2024-59. První senát reagoval na situaci, kdy krajský soud meritorně projednal zásahovou žalobu jak obou rodičů, tak jejich dětí směřující proti vedení dětí v evidenci ohrožených dětí. První senát v části týkající se rodičů rozsudek krajského soudu zrušil a jejich žalobu odmítl.

[11] První senát nepřednesl ucelenou úvahu, které by bylo možné konkrétně oponovat, proto druhý senát krátce shrne relevantní skutečnosti z předcházejícího zrušujícího rozsudku prvního senátu ze dne 7. 12. 2023, č. j. 1 Ads 91/2023-64, a na něj navazujícího rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 28. 5. 2024, č. j. 29 A 91/2022-141, jenž byl posléze přezkoumán ve věci sp. zn. 1 Ads 161/2024.

[12] Ve svém předcházejícím zrušujícím rozsudku č. j. 1 Ads 91/2023-64 první senát zavázal krajský soud, aby se zaměřil na to, zda mohli být rodiče dotčeni na svých veřejných subjektivních právech v situaci, kdy se do evidence zařazují děti, nikoliv rodiče. Přitom měl krajský soud přihlídnout k rozsudkům NSS ze dne 26. 5. 2023, č. j. 3 As 325/2022-75, a ze dne 1. 11. 2023, č. j. 6 As 277/2022-97. Tyto rozsudky se týkají případů, kdy se rodiče bránili proti údají o počtu neomluvených hodin uvedenému ve vysvědčení jejich dětí.

[13] Krajský soud v Brně následně konstatoval, že samotné zařazení dítěte do evidence a jeho vedení v ní se přímo nedotýká veřejných subjektivních práv rodičů. Dodal však, že žaloba v tomto případě směřuje vůči širšímu okruhu zásahů, které na zařazení dítěte do evidence navazují (např. neohlášené sociální šetření, vyžadování součinnosti atd.), a proto může dojít i k zásahu do práv rodičů (bod 12 rozsudku č. j. 29 A 91/2022-141).

[14] První senát bez jakékoliv argumentace převzal závěr krajského soudu, že zařazení dítěte do evidence nezasahuje do práv rodičů. Závěry krajského soudu korigoval pouze v tom, že byt žalobci v žalobě zmínili některé navazující zásahy, tak z žaloby vyplývá, že napadají pouze vedení dětí v evidenci. V tomto smyslu proto krajský soud vybočil z mezí žalobních tvrzení. Měl tedy žalobu rodičů odmítnout (bod 44 rozsudku č. j. 1 Ads 161/2024-59).

[15] První senát tak implicitně vyšel z názoru krajského soudu, že zařazení dítěte do evidence nezasahuje do právní sféry rodičů. Žádnou vlastní úvahu v tomto směru nepřednesl. Z rozsudku prvního senátu však vyplývá závěr, že práva rodičů nemohou být pojmově dotčena zařazením dítěte do evidence. Byl-li by první senát toho názoru, že v žalobě „pouze“ absentuje tvrzení o dotčenosti práv rodičů s tím, že toto dotčení je alespoň myslitelné, uložil by ve zrušujícím rozsudku krajskému soudu, aby rodiče v dalším řízení vyzval k doplnění tvrzení objasňujících jejich legitimaci podle § 37 odst. 5 s. ř. s.

[16] Druhý senát však s tímto názorem nesouhlasí. Má naopak za to, že v případě zařazení dítěte do evidence je přímé dotčení práv rodičů pravidlem, a proto není možné jejich žalobu v zásadě automaticky odmítnout.

[17] Stěžovatelka v žalobě i kasační stížnosti uvedla důvody, pro něž se domnívá, že zásahem žalovaného byla přímo dotčena (zkrácena) na svých právech. Poukázala na zásah do svého soukromého a rodinného života, a to v podobě nejrůznějších aktů, k nimž přistupuje i povinnost konat. Ta sice není vymáhána pod hrozbou sankce v úzkém slova smyslu, nýbrž v podobě pokračování v dohledu správního orgánu a povinnosti strpět s ním související dílčí zásahy a dále pod hrozbou přijetí ještě intenzivnějšího zásahu spočívajícího v odebrání dítěte. Správní orgán vstupuje do práva na soukromý a rodinný život rodiče tím, že podrobuje kontrole ze strany veřejné moci řadu otázek, v nichž člověk (rodič) disponuje autonomií. Poradenství spojené s vedením dítěte v evidenci je stěžovatelce žalovaným vnucováno, individuální plán ochrany dítěte je nástrojem sociální kontroly dítěte i rodiče, jejichž autonomie vůle je jeho prostřednictvím narušována. Zmínila rovněž vedení spisové dokumentace ve smyslu § 55 ZSPOD a shromažďování osobních údajů v ní, včetně údajů o zdravotním stavu. Dále stěžovatelka uvedla i důvody, pro něž má za to, že byla zkrácena na svých právech v důsledku sociálního šetření provedeného v její domácnosti dne 25. 7. 2023. V tomto rozsahu ovšem byla žaloba odmítnuta pro opožděnost výrokem II. rozsudku městského soudu, jenž nebyl kasační stížností napaden. Tuto argumentaci proto není třeba rekapitulovat, neboť se týká z hlediska procesního samostatného zásahu, byť v širším kontextu souvisí s tím, že je T. veden v evidenci.

[18] Druhý senát se s prvním senátem ztotožňuje v tom, že zařazení dítěte do evidence je pojmově zásahem a lze se proti němu bránit zásahovou žalobou (bod 37 rozsudku č. j. 1 Ads 91/2023-64). Touto otázkou se proto druhý senát nebude nyní zabývat.

[19] Již na tomto místě lze uvést, že judikatura zmíněná v bodě [12] tohoto usnesení týkající se soudní ochrany proti údajím o počtu neomluvených hodin uvedenému ve vysvědčení dítěte o školní docházce není podle druhého senátu přílehlavá. V těchto případech totiž skutečně není přítomno žádné přímé dotčení právní sféry rodičů. V úvahu přichází odpovědnost za přestupek podle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), (k dotčení právní sféry rodičů však dochází teprve rozhodnutím o přestupku) nebo následná aktivita správního orgánu ve vztahu k rodinnému a výchovnému prostředí. Ta však bezprostředně nesouvisí s údajem o počtu neomluvených hodin na vysvědčení (viz bod 15 rozsudku č. j. 3 As 325/2022-75 a body 44 a 45 rozsudku č. j. 6 As 277/2022-97). Obrana by pak měla směřovat právě proti konkrétnímu jednání správního orgánu, které bude na zjištění ohledně rodinného a výchovného prostředí reagovat. Počet neomluvených hodin tedy může být impulsem pro to, aby se správní orgán o dítě (resp. rodinu jako takovou) blíže zajímal. Zjištění učiněná během takto iniciovaného šetření mohou vést např. k zařazení dítěte do evidence podle § 54 písm. a) ZSPOD, které již do práv rodičů, podle názoru druhého senátu, zasahuje.

[20] Ustanovení § 6 ZSPOD vymezuje děti, na které se sociálně-právní ochrana zaměřuje (tzv. ohrožené děti). Obecní úřad je povinen tyto děti vyhledávat (§ 10 odst. 1 písm. a) ZSPOD]. Ohrožené děti se zařazují do evidence podle § 54 písm. a) ZSPOD.

[21] Příímým důsledkem zařazení dítěte do evidence je vypracování individuálního plánu ochrany dítěte (§ 10 odst. 5 písm. b) ZSPOD]. Individuální plán vymezuje příčiny ohrožení

pokračování

dítěte a mimo jiné stanoví opatření k poskytnutí pomoci rodině a k posílení funkce rodiny, k čemuž dochází ve spolupráci s rodiči. Součástí individuálního plánu je časový plán pro provádění opatření [§ 10 odst. 3 písm. d) ZSPOD].

[22] Zařazením dítěte do evidence tedy správní orgán deklaruje, že se bude o situaci dítěte (resp. rodiny) zajímat. ZSPOD přitom nepředpokládá, že by se jednalo pouze o formálně deklarovaný zájem, jenž by posléze nebyl naplňován konkrétním jednáním správního orgánu. Správní orgán by měl přijímat opatření, která v konkrétním časovém rámci situaci dítěte zlepší, s tím, že bude provádět pravidelné vyhodnocování [§ 10 odst. 3 písm. c) ZSPOD].

[23] Podle prvního senátu je patrně důležité to, že se do evidence zapisuje pouze dítě (viz bod 37 rozsudku č. j. 1 Ads 91/2023-64). To však není podle druhého senátu určující. Skutečnost, že se do evidence zapisuje pouze dítě, neznamena, že se tento úkon dotýká pouze jeho právní sféry. Jde jen o důsledek toho, že chráněným subjektem je výhradně dítě (jako předmět sociálně-právní ochrany dětí, jak je vymezena v § 1 odst. 2 ZSPOD), nikoliv jeho rodiče či další rodinní příslušníci.

[24] Již samotné zařazení dítěte do evidence však (alespoň ve většině případů) znamená, že správní orgán shledal nedostatky ve výchově či rodinném prostředí. To vyplývá i z důvodové zprávy k § 6 ZSPOD: *„Jedná se o děti, jejichž rodiče z vážných objektivních nebo subjektivních důvodů neplní nebo nedostatečně plní povinnosti plynoucí z rodičovské zodpovědnosti, popřípadě o děti v péči jiných osob, které jsou odpovědné za výchovu dítěte a neplní povinnosti vyplývající ze svěření dítěte do jejich péče. Dále jsou to děti, na kterých byl spáchán závažný trestný čin anebo děti, které vzhledem ke svému jednání nebo chování zvýšenou ochranu a pomoc vyžadují.“* To, že se při hodnocení dětí posuzuje také situace rodiny, plyne taktéž z § 10 odst. 3 písm. c) ZSPOD či z § 1 vyhlášky č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

[25] Zařazení dítěte do evidence tak znamená, že správní orgán negativně vyhodnotil skutečnosti, které spadají do práva na respektování soukromého a rodinného života, tedy do autonomní sféry každého jedince. Stejně tak i náprava zjištěného závadného stavu bude probíhat typicky prostřednictvím rodiny [viz např. § 11 odst. 2 písm. a) ZSPOD, ať již v aktuálním znění, či ve znění účinném do 31. 12. 2024]. Snad jedinou výjimkou může být případ, kdy dítě nemá nikoho, kdo by se o ně staral [§ 6 písm. h) a písm. a) bod 1 ZSPOD].

[26] Lze tedy učinit dílčí závěr, že typickým předpokladem zařazení dítěte do evidence je negativní hodnocení výchovy rodičů či obecně rodinného prostředí ze strany správního orgánu s tím, že rodiče následně budou muset ve spolupráci se správním orgánem vyvinout konkrétní a cílenou aktivitu směřující k odstranění zjištěných nedostatků.

[27] Případem, kdy orgán veřejné moci hodnotil výchovu dětí jejich rodiči, se zabýval Ústavní soud v nálezu ze dne 15. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 1587/15. Jednalo se o situaci, kdy řidič srazil dvě děti, které přecházely silnici. Šel s nimi otec, který je však neměl pod kontrolou (děti přecházely silnici samostatně). Trestní soudy nepřiznaly rodičům a dětem na

náhradě újmy požadovanou částku v plné výši a v této části je odkázaly na civilní řízení. Svůj závěr odůvodnily mimo jiné tím, že otec zanedbal své rodičovské povinnosti, a proto z 50 % za újmu odpovídá.

[28] Ústavní soud posuzoval tento případ nejen z hlediska zásahu do práva na spravedlivý proces, ale také z hlediska zásahu do práva na rodinný život. Zásah do práva na rodinný život spatřoval ve třech rovinách (body 24, 25 a 26 nálezu). Pro účely nyní posuzované věci je relevantní rovina popsaná v bodě 24 nálezu, podle nějž zásah do soukromého a rodinného života rodičů spočívá již v tom, že soudy hodnotily způsob, jakým rodiče své děti vychovávají. Vyvrcholením tohoto hodnocení je závěr soudu, jaké činnosti mohou děti činit samostatně, a jaké již nikoliv, což má dopad do jejich rodinných vztahů.

[29] Přiměřeně lze také odkázat na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, která se opakovaně zabývala případy, kdy vnitrostátní soud zasáhl do výchovy rodičů tak, že omezil snahu rodiče vychovávat dítě v určité víře. Evropský soud pro lidská práva neměl pochyb o tom, že se jedná o zásah do soukromého a rodinného života rodiče podle čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (viz např. rozsudek ze dne 3. 11. 2005 ve věci F. L. proti Francii, stížnost č. 61162/00).

[30] Tyto závěry Ústavního soudu i Evropského soudu pro lidská práva lze přenést i na případ vedení dítěte v evidenci ohrožených dětí. Zařazením do evidence správní orgán v zásadě říká, že rodiče dělají ve výchově něco špatně a že to mají dělat jinak (k čemuž mají směřovat navazující intervence).

[31] Inspirativní je také judikatura, která při přezkumu rozhodnutí podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, přiznává rodinným příslušníkům cizince, o jehož právech a povinnostech se správním rozhodnutím primárně rozhodovalo, postavení osob zúčastněných na řízení. Judikatura shledala, že jelikož se taková rozhodnutí dotýkají i práva na soukromý a rodinný život rodinných příslušníků cizince, mohou být rodinní příslušníci přímo dotčeni na svých právech a povinnostech ve smyslu § 34 odst. 1 s. ř. s.

[32] Nejvyšší správní soud kupříkladu dospěl k závěru, že rozhodnutím o vyhoštění cizince mohou být na svých právech přímo dotčeny jeho děti, které byly účastníky správního řízení (viz rozsudky NSS ze dne 17. 1. 2014, č. j. 5 As 74/2013-48, či ze dne 14. 4. 2016, č. j. 7 Azs 6/2016-36), manželka, která má na území povolen trvalý pobyt a správní orgán s ní jednal jako s účastníkem řízení (viz rozsudek NSS ze dne 28. 1. 2016, č. j. 7 Azs 310/2015-26) nebo „pouze“ partner, který je občanem České republiky či Evropské unie a který byl účastníkem správního řízení (viz rozsudky NSS ze dne 14. 1. 2016, č. j. 7 Azs 301/2015-26, či ze dne 25. 2. 2016, č. j. 7 Azs 24/2016-25).

[33] Obdobně přistupuje judikatura k dotčení rodinných příslušníků v řízení, kde dochází k přezkumu rozhodnutí o zamítnutí žádosti o vydání pobytového oprávnění, pokud cizinec odvozuje svůj pobytový titul od rodinného příslušníka, který je občanem Evropské unie, a správní orgány s ním jednaly jako s účastníkem řízení (viz rozsudek NSS ze dne 15. 11. 2018, č. j. 5 Azs 61/2018-29). Nejvyšší správní soud následně na podkladu řízení

pokračování

o přezkumu rozhodnutí o zamítnutí žádosti o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem společného soužití rodiny připustil, že rodinný příslušník nemusí být účastníkem správního řízení, aby se mohl stát osobou zúčastněnou na řízení. Nejvyšší správní soud akcentoval mimo jiné to, že nositelem práva na sloučení rodiny je právě cizinec s již povoleným pobytem, dotčení práv rodinných příslušníků je tedy *prima facie* jasné (viz rozsudek NSS ze dne 18. 2. 2022, č. j. 5 Azs 308/2020-76). Na tuto tezi navázal Nejvyšší správní soud i v nedávném rozsudku. Zdůraznil však, že osobou zúčastněnou na řízení může být taktéž rodinný příslušník, s nímž cizinec žije, byť od něj svůj pobytový titul neodvozuje (viz rozsudek NSS ze dne 18. 7. 2024, č. j. 8 Azs 83/2024-39, č. 4631/2024 Sb. NSS).

[34] Nejvyšší správní soud tedy ve své judikatuře připustil, že rodinní příslušníci cizinců mohou být rozhodnutím o právech či povinnostech cizince přímo dotčeni na svém právu na soukromý a rodinný život, byť rozhodnutí jako takové se *stricto sensu* týká pouze samotného cizince. Judikatura přitom nelpí na tom, že by rodinný příslušník musel být jakkoli formálně spjat s procedurou, která předchází soudnímu řízení (nemusí být účastníkem řízení ani od něj nemusí cizinec odvozovat svůj pobytový titul). Právě dotčení na právu na soukromý a rodinný život je dostatečné k naplnění pojmu „přímo dotčen na svých právech a povinnostech“ užitého v § 34 odst. 1 s. ř. s. Přímé dotčení na právech a povinnostech (právní sféře) je přitom základem věcné legitimace v řízení o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem, která je v § 82 s. ř. s. vyjádřena pojmem „přímo zkrácen na svých právech“. Žalobní legitimaci zakládá již tvrzení o přímém zkrácení (tj. nezákonném dotčení) na právech a povinnostech, jež náleží žalobci.

[35] Druhý senát má za to, že stejně by se mělo přistupovat i k rodičům dítěte, které je zařazeno do evidence ohrožených dětí, byť do evidence není zařazen samotný rodič. Jak Nejvyšší správní soud uvedl: „*Jestliže je předmětem posouzení kvalita vztahu dané osoby s žadatelem o povolení k pobytu, je tato osoba zpravidla dotčena na svém právu na soukromý a rodinný život, a to neohledně na konečný výsledek soudního řízení.*“ (viz rozsudek NSS ze dne 31. 1. 2018, č. j. 2 Azs 433/2017-29). Z výše uvedeného přitom vyplývá, že právě kvalitu vztahu rodiče a dítěte (např. co se týká kvality výchovy) bude správní orgán nepochybně posuzovat.

[36] Dalším aspektem, v němž spočívá přímé dotčení rodičů na jejich právech v důsledku zařazení dítěte do evidence, je shromažďování a uchovávání osobních údajů o rodičích dítěte. Zařazení dítěte do evidence má nepochybně za následek, že se správní orgán začne zajímat o soukromý život nejen dítěte, ale i rodiče. K tomu využívá oprávnění upravená v § 52 a 53 ZSPOD. Ustanovení § 55 odst. 3 ZSPOD, ve znění účinném do 31. 12. 2024, výslovně počítalo s tím, že bude docházet ke sběru a uchovávání osobních údajů o rodičích, záznamů o výsledcích šetření v rodině či záznamů o jednání s rodiči.

[37] První senát v bodě 22 rozsudku č. j. 1 Ads 91/2023-64 uvedl: „*Zároveň nemá kasační soud pochyby o tom, že nedůvodné zařazení do evidence podle § 54 a § 55 zákona o sociálně-právní ochraně dětí, obnášející mj. shromažďování osobních údajů včetně osobních údajů zvláštní kategorie (dříve tzv. citlivých) k dítěti a jeho rodině i bez jejich souhlasu, může představovat zásah do veřejných subjektivních práv.* Nejvyšší správní soud již dříve konstatoval,

srov. rozsudek ze dne 19. 2. 2015, č. j. 1 As 151/2014-23, že za zásah se běžně považují i záznamy a údaje vedené v určité veřejnoprávní evidenci; tento názor dále následoval například rozsudek ze dne 26. 5. 2023, č. j. 3 As 325/2022-75, který shrnul, že „nesprávnost údajů ve veřejnoprávní evidenci a jejich vedení mohou samy o sobě představovat nezákonný zásah, bez ohledu na jakékoliv (ne)navazující řízení z těchto údajů vycházející“ (zvýraznění provedl druhý senát).

[38] Na to reagoval Krajský soud v Brně v bodě 12 rozsudku č. j. 29 A 91/2022-141 takto: „Pokud jde o otázku aktivní žalobní legitimace žalobců a) a b), krajský soud si je vědom judikatury Nejvyššího správního soudu (např. rozsudky ze dne 26. 5. 2023, č. j. 3 As 325/2022-75; ze dne 1. 11. 2023, č. j. 6 As 277/2022-97; či ze dne 7. 12. 2023, č. j. 1 Ads 91/2023-64) i krajských soudů (např. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. 3. 2024, č. j. 6 A 126/2023-53 či usnesení ze dne 26. 6. 2024, č. j. 29 A 52/2024-21) ohledně požadavku na přímou, nezprostředkovanou dotčenost rodičů na jejich veřejných subjektivních právech, negativní projev v právní sféře práv žalobců, nikoliv osoby třetí. **Z uvedené rozhodovací činnosti správních soudů dále vyplývá, že nedůvodné zařazení do evidence podle § 54 a § 55 ZSPOD, obnášející mj. shromažďování osobních údajů včetně osobních údajů zvláštní kategorie (dříve tzv. citlivých) k dítěti a jeho rodině i bez jejich souhlasu, může představovat zásah do veřejných subjektivních práv. Krajský soud proto uzavírá, že samotné zařazení nezletilého dítěte do příslušné evidence a jeho vedení v něm nezakládá přímou dotčenost rodiče na jeho subjektivních veřejných právech, nicméně žaloba žalobců a) i b) směřuje vůči širšímu okruhu zásahů (kupříkladu proti výkonu neohlášeného sociálního šetření v domácnosti).**“ (zvýraznění provedl druhý senát).

[39] Ze zvýrazněné části v bodě [37] tohoto usnesení je zřejmé, že první senát měl za to, že shromažďování osobních údajů (včetně těch o rodině dítěte) může představovat zásah do veřejných subjektivních práv (zjevně se bude jednat o zásah do veřejných subjektivních práv daného člena rodiny jakožto subjektu osobních údajů). Podle krajského soudu však patrně právě sběr těchto údajů přímo implikuje, že nelze o zásahu do veřejných subjektivních práv rodiče uvažovat (viz zvýrazněná část v bodě [38] tohoto usnesení). Podle druhého senátu se jedná o nesrozumitelný (logicky rozporný) závěr krajského soudu, jímž se však první senát v navazujícím rozsudku č. j. 1 Ads 161/2024-59 již nezabýval, tento aspekt přímé dotčenosti rodičů na jejich právní sféře nijak nehodnotil.

[40] Druhý senát však považuje i otázku shromažďování a uchovávání osobních údajů o rodičích za významnou. Je třeba vycházet z toho, že „právo na soukromí garantuje rovněž právo jednotlivce rozhodnout podle vlastního uvážení, zda, popř. v jakém rozsahu, jakým způsobem a za jakých okolností mají být skutečnosti a informace z jeho osobního soukromí zpřístupněny jiným subjektům. Jde o aspekt práva na soukromí v podobě práva na informační sebeurčení, výslovně garantovaný čl. 10 odst. 3 Listiny“ (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 24/10, bod 29). Sběr a uchovávání údajů týkajících se soukromého života jednotlivce spadají pod rozsah čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (viz bod 33 nálezu). Takový zásah se nesmí ocitnout mimo jakoukoliv soudní kontrolu (viz bod 39 nálezu).

[41] V případě řešeném druhým senátem se zásah do soukromí stěžovatelky odráží především v tom, že si žalovaný vyžádal od Psychiatrické nemocnice v Bohnicích stěžovatelčinu lékařskou zprávu. V této souvislosti lze poukázat na význam ochrany

pokračování

osobních údajů o zdravotním stavu. Nedostatečná ochrana v této oblasti by mohla v konečném důsledku vést k nedůvěře pacientů vůči lékařům, což může ohrozit jejich zdraví. Vnitrostátní právo proto musí zajistit vhodné záruky, aby zabránilo sdělování osobních údajů o zdravotním stavu, pokud odporuje čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 25. 2. 1997 ve věci Z. proti Finsku, stížnost č. 22009/93, bod 95). Mimoto samozřejmě přicházejí v souvislosti se zařazením dítěte do evidence a periodickým přezkumem důvodů pro další vedení dítěte v ní v úvahu běžnější zásahy do soukromí rodičů, které se více prolínají s právem na rodinný život (zjišťování, jak probíhá styk dítěte s otcem, který s rodinou nežije, jaké jsou vztahy mezi rodiči atd.).

[42] Zákonná úprava, která umožňuje takový zásah, musí sledovat legitimní cíl, jímž je v tomto případě příznivý vývoj dítěte. Proti takovému zásahu musí mít rodič možnost se bránit, a to i tím, že zpochybní zařazení dítěte do evidence. Žalobou proti zařazení dítěte do evidence může rodič dosáhnout věcného posouzení toho, zda zásah do jeho soukromí spočívající ve shromažďování osobních údajů sleduje zákonem stanovený legitimní cíl. Nejednalo-li by se o dítě, jehož vývoj je ohrožen, není důvod, aby správní orgán z tohoto formálního titulu shromažďoval a uchovával (citlivě) osobní údaje o rodičích. Jinými slovy, rodič by měl mít možnost bránit se proti zařazení dítěte do evidence nejen s přihlédnutím k respektu k rodičovské výchově a právu na rodinný život, ale i z titulu ochrany svého vlastního soukromí (práva na informační sebeurčení).

[43] Vzhledem k výše uvedenému se druhý senát domnívá, že stěžovatelka byla žalovaným zásahem přímo dotčena na své právní sféře, a je proto oprávněna domáhat se soudní ochrany proti zařazení svého dítěte do evidence a proti jeho dalšímu vedení v ní. V zaujetí tohoto právního názoru nicméně brání druhému senátu právní názor prvního senátu, od něž se hodlá druhý senát odchýlit. Proto postoupil věc podle § 17 s. ř. s. rozšířenému senátu k posouzení právní otázky, **zda je myslitelné, aby byl rodič přímo dotčen na své právní sféře tím, že je jeho dítě zařazeno do evidence ohrožených dětí podle § 54 písm. a) ve spojení s § 6 ZSPOD, a zda je tedy aktivně legitimován k podání žaloby podle § 82 s. ř. s. proti takovému zásahu.**

P o u č e n í: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

Rozšířený senát bude ve věci rozhodovat ve složení: Filip Dienstbier, Barbara Pořízková, Lenka Krupičková, Petr Mikeš, Ivo Pospíšil, Aleš Roztočil a Karel Šimka. Účastníci mohou namítnout podjatost těchto soudců (§ 8 odst. 1 s. ř. s.) do jednoho týdne od doručení tohoto usnesení.

Ve lhůtě jednoho měsíce od doručení tohoto usnesení mohou účastníci podat svá vyjádření k právní otázce předkládané rozšířenému senátu.

V Brně dne 16. července 2025

Tomáš Kocourek
předseda senátu